

JORDI BRUGUERA I TALLEDA
(1926-2010)

El 21 de juny de 2010 va morir, víctima d'un càncer llarg i dolorós, suportat amb un estoïcisme admirable, el lingüista i filòleg Jordi Bruguera i Talleda, col·laborador d'*Estudis Romànics* i membre actiu de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

Jordi Bruguera havia nascut a Barcelona el 18 de setembre de 1926 i, després d'estudiar el batxillerat amb els escolapis, va ingressar al monestir de Montserrat el 29 de setembre de 1944. En entrar-hi al noviciat, el 5 d'agost de 1945, va rebre el nom monàstic de Justí, amb el qual signaria a partir d'aleshores els seus escrits. Un cop enllestits els estudis eclesiàstics d'humanitats, de filosofia i de teologia, al monestir mateix, va ésser ordenat sacerdot el 24 d'agost de 1952. El setembre de 1953, l'abat Aureli M. Escarré, que li tenia una especial estima, el va enviar a Munic, on aprengué l'alemany i seguí cursos de filologia romànica fins al setembre de 1954. En tornar a Montserrat va exercir simultàniament tot un conjunt de càrrecs de responsabilitat: secretari de l'abat Escarré; professor de llengua, lingüística i estilística catalanes al clericat de Montserrat, és a dir als monjos en període de formació, i sobretot director de les publicacions del monestir, d'una manera formal a partir del gener de 1955, però a la pràctica ja des de l'any anterior. Seguint les directrius de l'abat Escarré, va donar un gran impuls a aquestes publicacions, que havien quedat molt esmorteïdes després de la guerra civil, a causa de les dificultats posades per la rígida censura franquista, bé que el 1959 hagué de paralar-les gairebé del tot, per culpa d'una greu crisi econòmica. En aquells moments hi havia molt avançat un projecte important, l'edició en un volum del *Nou Testament*, en una versió moderna i ben anotada, i Bruguera fou encarregat de dur-la a terme, amb la col·laboració d'altres monjos de Montserrat. Aquest *Nou Testament* va aparèixer finalment, amb un gran èxit de vendes, el 1961, però no fou publicat per Montserrat, sinó per l'Editorial Casal i Vall d'Andorra.

El treball de traducció i de revisió del *Nou Testament* va obligar Bruguera a traslladar-se sovint a Andorra —a la casa que hi tenia el monestir— i en anys successius va continuar la tasca de coordinar la traducció de tot l'Antic Testament, publicada en quatre volums més per Casal i Vall, i la d'una Bíblia de butxaca, similar a la *Bible de Jérusalem* que en aquells moments havia esdevingut famosa. Encara, el 1964, Bruguera va coordinar igualment la traducció del *Missal* català-llatí postconciliar, preparada des de Montserrat i publicada per Casal i Vall. Durant aquesta època, i coincidint amb el nomenament del pare Gabriel M. Brasó com a abat coadjutor de l'abat Escarré, Bruguera fou nomenat prior del Miracle, casa dependent de Montserrat, prop de Solsona, càrrec que exercí des de l'octubre de 1963 fins al desembre de 1979.

Un cop es va trobar més lliure de la feina de traducció i edició de la Bíblia, Bruguera va començar a fer classes de llengua catalana a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (1976-1995) i en va esdevenir cap del departament de Llengua i Cultura catalanes. Abans, entre el 1970 i el 1974, va reprendre els estudis de filologia romànica, aquest cop a la Universitat de Barcelona, on es va llicenciar, amb premi extraordinari, el 1973. Després de fer els cursos de doctorat, va preparar una sòlida tesi, dirigida per Joan Solà: l'edició i l'estudi lingüístic de la Crònica de Jaume I, presentada el 1989 i editada en dos volums a la col·lecció «Els Nostres Clàssics» (1991). Bruguera seguí també estudis de periodisme a l'Escola Oficial de Periodisme de Barcelona, enllestits el 1974, amb una tesi de llicenciatura sobre la revista de Montserrat *Qüestions de vida cristiana*, fundada i dirigida pel seu gran amic Evangelista Vilanova, que fou publicada aquell mateix any formant un volum extraordinari de la mateixa revista.

El 4 de desembre de 1986 Jordi Bruguera va deixar definitivament Montserrat i es va secularitzar. D'aleshores ençà va treballar de ferm com a assessor lingüístic de l'Enciclopèdia Catalana, on ja col·laborava des de molt abans i on continuà col·laborant sempre, fins i tot després de la seva

jubilació. Fruit d'aquesta feina són diverses obres de divulgació lingüística d'una gran utilitat: *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* (1990), *Diccionari etimològic* (1996, que s'inspira fonamentalment en Joan Coromines, però de tant en tant se n'aparta, massa poc per al gust de Germà Colón), *Diccionari de dubtes i dificultats del català* (2000, en col·laboració amb Josep Torras) i *Diccionari de la formació de mots* (2006). Podem destacar també altres obres de síntesi molt valuoses, com la *Història del lèxic català*, dins els "Manuals de llengua catalana" coordinats per Joan Solà (1985) o la *Introducció a l'etimologia*, curs fet a la Societat Catalana de Llengua i Literatura (2008).

Al costat d'aquestes obres més aviat divulgatives, va anar publicant també un bon nombre de treballs de recerca, especialment sobre la Crònica de Jaume I i sobre altres textos catalans antics, en bona part apareguts a les diverses miscel·lànies promogudes per l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i publicades a la sèrie «Estudis de llengua i literatura catalanes». Una part d'aquests treballs, revisats i acompanyats d'aportacions noves, van constituir el volum *El vocabulari del Llibre dels Fets del rei en Jaume*, de la «Biblioteca Sanchis Guarnier» (1999). Els darrers anys de la seva vida va transcriure una part de la Bíblia catalana del segle XIV, dins el projecte de *Corpus biblicum catalanicum* dirigit per Armand Puig i Pere Casanellas (el 2011 ha aparegut un dels tres volums que va deixar-hi a punt), i va ocupar-se de la revisió del text de les *Quatre Cròniques* editades per Ferran Soldevila, que l'Institut d'Estudis Catalans ha tornat a publicar, amb la col·laboració de Bruguera mateix i de Maria Teresa Ferrer i Mallol (2007-2011; en falta el quart i darrer volum, dedicat a la Crònica de Pere el Cerimoniós, que deurà quedar enllestit el 2012).

Ja he fet referència a l'estreta relació de Jordi Bruguera amb l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, de la qual era membre fundador i conseller. Cal no oblidar que el 1979 va ésser el secretari del comitè organitzador del Cinquè Col·loqui d'aquesta Associació, celebrat a Andorra i a Barcelona, i el 1980 va tenir cura, juntament amb el qui signa aquestes ratlles, de l'edició de les seves actes. Va assistir assíduament a tota la resta de col·loquis de l'AILLC i hi va prestar generosament la seva col·laboració. No és estrany, doncs, que la junta de govern de l'Associació veiés amb bons ulls la iniciativa de dedicar-li pròximament una miscel·lània pòstuma d'homenatge, que permetrà de recordar i d'enaltir la memòria d'una persona sàvia, bona, treballadora i disposada en qualsevol moment a donar una mà en qualsevol mena d'iniciativa relacionada amb la nostra cultura.

Josep MASSOT I MUNTANER
Institut d'Estudis Catalans

JAUME VALLCORBA I ROCOSA
(Barcelona, 31.08.1920 – 28.09.2010)

Enginyer tècnic d'obres públiques, gramàtic i impulsor del moviment de recuperació de l'ús culte del català durant l'època de prohibició i repressió d'aquesta llengua i més enllà, Jaume Vallcorba i Rocosa morí a noranta anys després d'un llarg procés d'aperduament de l'estat de salut. Era fill de Jaume Vallcorba i Roger i de Teresa Rocosa i Palet. El pare, apoderat de la casa Cardellach d'ascensors, era un ferm carlista i un bibliòfil, amic d'edicions vuitcentistes, que els deixà, a ell i a les seves germanes Carmen, Maria Teresa i Margarita, una biblioteca de vora quinze mil volums; les patrulles de control els la requisaren l'any 1937.

Cursà l'ensenyament primari i una part del batxillerat als Escolapis i el continuà a l'Institut Maragall. A nou anys se li morí la mare i quan en tenia tretze se li morí el pare. Uns oncles, Manuel Valls i Olivari i Cecília Rocosa i Palet, germana de la mare, el van acollir juntament amb les